

СЕКЦІЯ 1 ГЕРМАНСЬКІ МОВИ

УДК 821:111'42

СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ НОМІНАТИВНОЇ СФЕРИ «ПОГОДА» В ОНЛАЙН-НАРАТИВІ ПРО ПОГОДНІ НОВИНИ (НА МАТЕРІАЛІ БРИТАНСЬКИХ ЕЛЕКТРОННИХ ГАЗЕТ)

Бондарчук Н.І., аспірант
кафедри прикладної лінгвістики
Національний університет «Львівська політехніка»

У статті досліджено структурні особливості номінативної сфери «ПОГОДА» в онлайн-наративі про погодні новини. У результаті дослідження у складі номінативної сфери «ПОГОДА» виокремлено підсфери «ПОГОДНІ ЯВИЩА ПІР РОКУ» та «ПОГОДНІ КАТАКЛІЗМИ», характерною ознакою яких є ядерно-периферійна організація. Розглянуто особливості актуалізації оціночних моделей у підсфері «ПОГОДНІ ЯВИЩА ПІР РОКУ» і напрями реалізації номінацій у підсфері «ПОГОДНІ КАТАКЛІЗМИ».

Ключові слова: номінативна сфера «ПОГОДА», підсфера, ядро, периферія, онлайн-наратив.

В статье исследованы структурные особенности номинативной сферы «ПОГОДА» в онлайн-нарративе о погодных новостях. В результате исследования в составе номинативной сферы «ПОГОДА» выделены подсферы «ПОГОДНЫЕ ЯВЛЕНИЯ ВРЕМЕН ГОДА» и «ПОГОДНЫЕ КАТАКЛИЗМЫ», характерным признаком которых является ядерно-периферийная организация. Рассмотрены особенности актуализации оценочных моделей в подсфере «ПОГОДНЫЕ ЯВЛЕНИЯ ВРЕМЕН ГОДА» и направления реализации номинаций в подсфере «ПОГОДНЫЕ КАТАКЛИЗМЫ».

Ключевые слова: номинативная сфера «ПОГОДА», подсфера, ядро, периферия, онлайн-нарратив.

Bondarchuk N.I. STRUCTURAL FEATURES OF THE NOMINATIVE SPHERE "WEATHER" OF ONLINE NARRATIVE IN WEATHER NEWS STORIES (ON THE MATERIAL OF BRITISH ELECTRONIC NEWSPAPERS)

The systemic organization of lexical units in the nominative sphere "WEATHER" in online narrative of weather news stories is traced in its hierarchical structure. As a result of the analysis of the actual material, the following components of the nominative sphere "WEATHER" are highlighted: sub-sphere "SEASONS" and sub-sphere "WEATHER CATASTROPHES". The sub-sphere "SEASONS" includes the nominates of weather phenomena of abnormal (not typical) events for a specific season. The sub-sphere "WEATHER CATASTROPHES" consists of lexical units that implement the nominations of disasters, extremes and catastrophes caused by the weather regardless of time periods / calendar cycles. According to its structure, the nominative sub-sphere "SEASONS" is not heterogeneous, since it contains both direct and indirect weather nominations. The sub-sphere "SEASONS" is formed on the semantic basis of "time". In this context, the weather is perceived as an integral part of a habitat for people, whose interest is manifested in atypical manifestations of the weather in view of the temporal frames. At each linguistic level of the nominative sub-sphere "SEASONS", there are certain nominations, the use of which in online narrative is determined by the evaluation model "Good-Typical", "Bad-Abnormal". The characteristic feature of the periphery of the sub-sphere "WEATHER CATASTROPHES" is the anthropocentric character of weather catastrophes, the nominations of which are realized weather news stories in two main directions: the nominations of human emotions caused by weather catastrophes; lexical structures with a special emotional and expressive colouring highlighting the horror of weather extremes.

Key words: nominative sphere "WEATHER", subsphere, nuclear and periphery organization, online narrative.

Постановка проблеми. У сучасних лінгвістичних дослідженнях спостерігаємо значне зацікавлення структурними особливостями лексики, відношеннями між лексичними одиницями у межах тексту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження структуризації лексичних одиниць передбачає аналіз зовнішніх особливостей слів, що тісно пов'язаний з дистрибутивним аналізом (Z. Harris (1957), О. О. Селіванова

(2008), В. В. Левицький (2006), С. М. Сухорольська (2009), А. П. Мартинюк (2007), Н. Г. Єсипенко (2012). Під дистрибуцією розуміють суму всіх можливих оточень елемента, їх сполучуваність [3, с. 241; 4, с. 19; 8, с. 65]. Дистрибутивний аналіз передбачає дослідження мовних елементів з огляду на їх дистрибуцію та широко застосовується для дослідження типових колокацій, розрізнення синонімів та визначення особливостей

функціонування мовних одиниць [8, с. 65-69]. Н. Г. Єсипенко зазначає, що методика дистрибутивного аналізу дає можливість з'ясувати тотожності і відмінності між значеннями; водночас вона покликається на суб'єктивні реакції інформантів, які у визначенні синтагматичного оточення керуються інтуїтивними лінгвістичними й екстралінгвістичними знаннями [2, с. 33]. Тому, необхідним етапом нашого дослідження і **метою статті** є визначення текстового потенціалу номінацій «ПОГОДА» та визначення їх синтагматичного оточення у семантичному просторі онлайн наративу.

Виклад основного матеріалу. Системна організація лексичних одиниць у номінативній сфері «ПОГОДА» в онлайн-нاراتиві про погодні новини простежується в її ієрархічно впорядкованій структурі. У результаті аналізу фактичного матеріалу виокремлюємо такі складники номінативної сфери «ПОГОДА»: підсфера «ПОГОДНІ ЯВИЩА ПІР РОКУ» та підсфера «ПОГОДНІ КАТАКЛІЗМИ». До підсфери «ПОГОДНІ ЯВИЩА ПІР РОКУ» зараховуємо лексичні одиниці, які реалізують номінації погодних явищ аномальних (рідше – типових) для певної пори року. До підсфери «ПОГОДНІ КАТАКЛІЗМИ» зараховуємо лексичні одиниці, які реалізують номінації катаклізмів, стихій, лих і нещасть, спричинених погодою незалежно від часових періодів/календарних циклів.

За своєю структурою номінативна підсфера «ПОГОДНІ ЯВИЩА ПІР РОКУ» є неоднорідною, оскільки містить як прямі номінації погоди, так і непрямі. Тому вважаємо доцільним виділення у номінативній підсфері «ПОГОДНІ ЯВИЩА ПІР РОКУ» доміанти, ядра і периферії. Поняття доміанти у лінгвістиці тлумачиться як превалювання певних мовних одиниць, моделей сполучуваності чи специфіки семантичної конкретизації [1; 5;

6; 7; 9]. Відповідно, **домінантою** підсфери «ПОГОДНІ ЯВИЩА ПІР РОКУ» в онлайн наративі є номінативна лексема “Weather”, а ядро, представлене її базовим актуалізатором, номінативною лексемою «Season» та її гіпонімами «Autumn», «Spring», «Winter», «Summer», які відповідно становлять чотири однойменні ядерні зони підсфери. Щодо **периферії номінативної підсфери**, то її характерною особливістю є, зокрема, позначення суб'єктивної реакції на ті чи інші погодні явища. Сюди зараховуємо слова, які у своєму значенні виражають домітанту переважно імпліцитно, проте виконують важливу роль, надаючи їй додаткових емоційних, асоціативних, експресивних чи аксіологічних відтінків значень, що співвідносяться з ядром підсфери.

Підсфера «ПОГОДНІ ЯВИЩА ПІР РОКУ» сформована за семантичною ознакою «часова приналежність». У цьому контексті погода усвідомлюється як невіддільна складова звичного для людини середовища існування, інтерес до якої проявляється при нетипових її проявах з огляду на темпоральні рамки. На кожному мовному рівні номінативної підсфери «ПОГОДНІ ЯВИЩА ПІР РОКУ» наявні певні номінації, використання яких в онлайн-нاراتиві про погодні новини зумовлене оцінною моделлю – «*Добре – Типове*», «*Погане – Аномальне*». Процедура оцінки полягає у встановленні ступеня відповідності ознаки предмета чи явища певному уявленню про нього, стандарту чи еталону. Різниця ступеня відповідності/невідповідності предмета/явища віддзеркалюється у характері оцінки. Тому саме темпоральні рамки слугують активізацією однієї з таких моделей. Актуалізація цих моделей відбувається через прямі номінації, номінації з конотативною та асоціативною семантикою, метафоричні номінації, епітети та порівняння.

Розглянемо специфіку актуалізації моделей «*Добре – Типове*», «*Погане – Аномальне*» номінативної підсфери «ПОГОДНІ ЯВИЩА ПІР РОКУ» у чотирьох ядерних зонах «*Autumn*», «*Spring*», «*Winter*», «*Summer*». Так, наведемо приклад актуалізації моделі «*Погане – Аномальне*» через:

1) прямі номінації в ядерній зоні: «*Spring*»: *cold spring, snow, cold March, snowy April: “The cold spring this year appears to have held back the leafing and flowering of species such as blackberry” (The Guardian, 2016) [13].; «Summer*»: *heat, heatwave, showers, weather record, tops, scorching, hot weather, blood rain,*

ball lightning, heavy thunderstorm, overheating, to swelter in heatwave, hotspot: “*We saw how quickly in July it can turn hot for a day and then be all gone the next, it’s not completely ruling out some hot summer weather but it’s unlikely to be a long-lived event if it was to come off*” (The Guardian 2016) [13].; «**Autumn**»: cold, rainy, flood, snow, heavy rain, gale: “ ”; «**Winter**»: snowstorm, warm December, early winter, adverse weather conditions, slush, frost, frostbite, freezing, heavy snow, snowfall, whiteout conditions, flurry, freezing cold: “*A voice on the tube PA announced: “Due to adverse weather conditions [I think she meant snow] there will be delays on the Northern Line”* (The Times, 2014) [15].

2) номінації з конотативною та асоціативною семантикою: «**Autumn**»: “«**Winter**»: White Christmas, melting icerinks, daffodils in bloom: “*Snow has hit much of the country today with amazing aerial pictures showing the whiteout conditions with a warning there is still more to come*” (The Daily Mail, 2015) [12]; «**Spring**»: late budburst, leafing, daffodils, deluge: “; «**Summer**»: “*That feeling of nighttime heat can be so powerful when it first seizes you. Even your dog, initially so thrilled about the whole outdoors skipping-like-a-mental-thing, is reduced to panting in the manner of a born-again asthmatic*” (The Times, 2014) [15].

3) метафоричні/метонімічні номінації, епітети і порівняння: «**Winter**»: “*Heavy snow hit north of England, closing schools and key roads*” (The Guardian, 2014) [13]; «**Spring**»: “*April, we know, is the cruellest month.*” (The Guardian, 2014) [13]; “*No sooner had the vernal equinox gone out of the front door than snow piled in round the back*” (The Daily Mail, 2015) [12]. «**Summer**»: hotter than Ibiza, colder than St. Petersburg, floods of biblical proportions, Lucifer heatwave, giant sprouts: “*Can we count on a flaming June? Probably not.*” (The Guardian, 2014) [13].

Перейдемо до аналізу актуалізації моделей «Добре – Типове»:

1) прямими номінаціями у чотирьох ядерних зонах: «**Winter**»: “*On the canal bridge just behind Kings Cross, a policeman took a huge snowball full in the face and – I couldn’t quite believe this was happening – giggled delightedly (it must have really hurt). It’s a scene one barely witnesses in London: one of innocence, albeit momentary; of snow in a city that doesn’t do extremes of weather...*” (The Times, 2014) [15].; «**Spring**»: early daffodils, mild spring: “*Yesterday felt like a mild spring day in many parts of the country – daffodils were spotted shooting up*

in Stoke Park in Guildford as families enjoyed a pre-lunch walk in the sunshine.” (The Daily Mail, 2015) [12]. У наступному фрагменті пряма номінація типової погоди реалізується контекстно: “*Here’s an instance: “I cannot recall such a cold March,” says a man with dim memories of 1963 as he reads a Met Office report that March 2014 is the coldest in Britain since ... 1963. Do you remember March 1963? I don’t*” (The Times, 2014) [15]; «**Summer**»: “*Following the mundane sun and heat, we got weather worthy of poetry*” (The Guardian, 2014) [13].

2) номінації з конотативною та асоціативною семантикою: «**Winter**»: “*That sound snow makes as it packs under your boots! The velvety swish of car tyres on untreated side streets! The way your fingers swell after throwing snowballs while wearing functionally useless woolen gloves!*” (The Times, 2014) [15]; «**Summer**»: sun worshippers; «**Spring**»: “*Our recurring gratitude for nature’s capacity to make it new is braided into the language and folk memory of this peculiar archipelago. This year, our capricious climate has returned us, against our will, to a medieval world of primitive wonder at the spring sun*” (The Times, 2014) [15]. У цьому фрагменті спостерігаємо невинувдані очікування людини на кращу погоду, коли очікувана весна асоціюється з чимось новим і добрим .

3) метафоричні номінації, епітети, порівняння: «**Winter**»: mighty winter “*And, above all, the snow’s silencing of the great roar of London: usually, I keep my iPod on as I walk to silence London’s racket: yesterday I didn’t want to*” (The Times, 2014) [15]. «**Spring**»: “*The blossom,” he said, “is out in full now ... the whitest, frothiest, blossomiest blossom there ever could be, and I can see it*” (The Times, 2015) [15]. «**Summer**»: blazing summer; “*The sky is streaked with the world’s highest type of cloud, visible only in summer after the sun has set*” (The Guardian, 2014) [13].

За окресленою попередньо процедурою структурі номінативної підсфери «ПОГОДНІ КАТАКЛІЗМИ» також виділяємо домінанту, ядро та периферію. Домінантою підсфери, яка є стрижневим словом усієї номінативної сфери «ПОГОДА», є номінативна лексема “Weather”. Ядро підсфери становить подвійна номінативна лексема “catastrophe/disaster”, що зумовлює формування ядерної зони, до якої входять її гіпоніми, які можна згрупувати у номінації катаклізмів, спричинених погодою (drought, flood, thunderstorm, heatwave, flurry, blizzard, snowstorm, avalanche, wildfire) і

номінації катаклізмів, які впливають на погоду (tornado, hurricane, typhoon tsunami). Онтологічний аналіз поняття «Погодні катаклізми» свідчить про надзвичайний характер погодних явищ, що призводять до руйнування і знищення матеріального середовища проживання людини, каліцтв і загибелі людей: *an emergency situation posing significant danger to life and property that results from a natural cause* [11]. Саме тому характерною особливістю периферії підсфери є антропоцентричний простір погодних катаклізмів, номінації яких реалізується в онлайн наративі про погодні новини у двох основних напрямках: номінації емоції людини спричинених погодними катаклізмами; лексичні структури з особливим емоційним та експресивним забарвленням, що передають жахіття погодних катаклізмів.

Розглянемо кілька прикладів, що виражають емоційний стан осіб у зв'язку з певними погодними катаклізмами: *“It just kept coming, forcing snow into my nose and mouth. Gasping for air, I tried to swim against the white tide. I felt pure fear, a sickening, helpless sensation in my stomach”* (The Guardian, 2016) [13].

Номінації емоцій є прямими та чітко експлікованими у наступному фрагменті *“Stunned onlookers can be heard laughing, screaming and whooping in the background as the furniture flies through the sky raining down on the road below”* (The Sun, 2016) [14]; *“The region had been in sombre mood since early December, when Storm Desmond triggered widespread flooding, with Cumbria the worst affected”* (The Guardian, 2015) [13].

У наступному уривку емоційний стан виражений **контекстно**, проте з лексичними одиницями, що стосуються сфери емоцій та додатково вказують на стан людини:

“Residents braced themselves for further flooding as the wettest December since records began continued to deluge the region” (The Guardian, 2015) [13].

Крім прямих номінацій емоцій **конструкціями з емоційно-експресивним забарвленням**, що насамперед зумовлене екстремальними ситуаціями, в яких опиняються люди через погодні катаклізми. Наприклад, наступний приклад передає експресивне забарвлення через персоніфікацію шторму:

“It was the same disturbing picture in towns and villages across Lancashire and Yorkshire. The storms – which brought almost a month’s precipitation in a single day in some places – were expected to die down early today” (The Guardian, 2015) [13].

Емоційно та експресивно навантажені лексичні структури передають руйнівні наслідки погодних лих, крізь призму свідомості індивіда і віддзеркалюють його внутрішній стану:

“Warned to expect at least two more days without electricity following the weekend’s floods, Lancaster’s hardy residents faced the darkness with sunny stoicism. “I was telling my kids, this is what it must have been like in the war.” said Rohina Caterina, surveying the muddy floor of her pub, the Stonewell Tavern, which closed on Saturday night when the cellars flooded. “We’ll get through it” Lancaster’s hardy” (The Guardian, 2015) [13].

Часто в онлайн наративі про погодні катаклізми і їх наслідки експресивність увиразнюється саме контекстом та прочитується поміж рядків: *“With fields and fells already saturated after more than four times the average monthly rainfall falling within the first three weeks of December, there was nowhere left to absorb the rainfall which has cascaded from fields into streams and rivers. Flooding was inevitable”* (The Guardian, 2015) [13].

Висновки з проведеного дослідження. Отже, можна зробити висновок, що у семантичному просторі онлайн-нاراتиву про погодні новини номінації погоди організовані у номінативну сферу «ПОГОДА», компоненти якої демонструють системний характер, що проявляється у певній структурі і особливостях їх оточення. Такі структури проявляються у певних відношеннях лексичних одиниць номінативної сфери «ПОГОДА» в онлайн наративі про погодні новини, дослідження яких вбачаємо **перспективним** для нашого дослідження.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бабенко Л. Г., Казарин Ю. В. Лингвистический анализ художественного текста. Теория и практика: Учебник; Практикум. 3-е изд., испр. М.: Флинта: Наука, 2005. 496 с.
2. Єсипенко Н. Г. Вербальний профіль і концептуальна структура англосаксонських культурних концептів: когнітивно-квантитативний підхід: монографія. Чернівці: Золоті литаври, 2012. 320 с.
3. Левицкий В. В. Семасиология. Винница: Нова кн., 2006. 512 с.
4. Мартинюк А. П. Основи наукових досліджень у лінгвістиці: навч.-метод. посіб. Х., 2007. 40 с.
5. Мукаржовский Я. Литературный язык и поэтический язык. Пражский лингвистический кружок. М., 1967. С.406–431.
6. Николина Н. А. Филологический анализ текста: учеб. пособие. М.: Академия, 2003. 256 с.

7. Новиков А. И. Текст и его смысловые доминанты / под ред. Н. В. Васильевой, Н. М. Нестеровой, Н. П. Пешковой. М.: ИЯ РАН, 2007. 224 с.
8. Сухорольська С. М., Федоренко О. І. Методи лінгвістичних досліджень: навч. посіб. Львів: Інтеллект-захід, 2009. 348 с.
9. Якобсон Р. Язык и бессознательное / ред. пер. Ф. Успенский. М.: Гнозис, 1996. 248 с.
10. Harris Z. Methods in structural linguistics. Chicago, 1951. 384 p.
11. Oxford English Dictionary. Oxford University Press, 2017. URL: <https://en.oxforddictionaries.com/>.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

12. The Daily Mail. URL: www.thedailymail.co.uk.
13. The Guardian. URL: www.theguardian.com/uk.
14. The Sun. URL: www.thesun.co.uk.
15. The Times. URL: www.thetimes.co.uk.